

רשימות חוברת צט

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת שלח, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — המשך הרשימה ד"הוית ישראל לעם ביצי"מ ומ"ת", שנדפסה בחוברת יו"ד (ע' 24 ואילך) בלשון אדמו"ר בעצמו בכת"ק, ולתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, ניתוסף כאן גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראה מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

בחוברת זו, בא המשך הרשימה — בענין דור המדבר וחטא המרגלים, המדובר בפרשת השבוע.

מערכת „אוצר החסידים"

נש"ק פ' שלח, ה'תשנ"ז

ברוקלין, נ.י.

וכיון שהי' אז התחלת היותם לעם, היתה ההכנה במדבר בלבוש המח' והדבור, אבל לא בלבוש המעשה,

— בלקו"ת פ' שלח ב' לשונות: מח' או מחו"ד. עיי"ש ד"ה ויאמרו וד"ה שלח. — ולהעיר מאוה"ת כג: ומד"ה ג"פ בשנה דפ' משפטים רע"ח, שיש בדבור ב' מדרי': שביצירה (שבהתחלקות ו"ק, ע"ד משנה כשר פסול כו'. או כשהדבור מקבל מת"ת. צורת האותיות. כלים האמצעים דמל') ושבעשי' (אותיות הדבור שאינם בהתחלקות ו"ק, מקרא בעשי', רק אותיות, ואין יודעין הדין ע"י. או כשמקבלת מנה"י, חומר האותיות. וש"נ לקו"ת ד"ה כי תבואו גו' ונטעתם, אגה"ק ד"ה ויעש דוד שם) — ועדיין צ"ע ע"ד הנגלה ליישב ל"ק, מהו החילוק בין מצות שבדבור — ת"ת בהמ"ז ק"ש, עיין סש"ב פל"ח — במדבר או בא"י —

כי לא הי' להם שייכות לענינים הגשמיים, כי היו במדבר, והכל הי' בדרך מלמעלמ"ט, עד שכללות העבודה שנכלל בב', פנימי ומקיף, לחם לאכול ובגד ללבוש, אוהב גר לתת לו לחם ושמלה (דברים י' יח') ופי' הרמב"ן והם כל צרכי האדם,

— ויל"פ אוהב גר גו', דקאי על נה"א, ע"ד הגר אשר בקרבך (לקו"ת ד"ה אלה החוקים ס"ב). לתת לו לחם ושמלה, פו"מ, אורות דתומ"צ, וכמ"ש ביל"ש (ר' קכג) ע"פ זה, לחם זו תורה כו' שמלה זו טלית, זכה אדם לתורה זכה למצות כו'. וייחס זה להק' ואוהב דוקא, עיין לקו"ת שם רס"ב, וסש"ב פמ"ד וספ"י. וזה שייך לכל תומ"צ. עיין סש"ב פמ"א. —

או יותר בפרטיות מזון לבוש בית — וגם בבקשת יעקב נרמז בית, ושכתי בשלום אל בית אבי — הנה כ"ז ניתן להם מלמע':

מן, לחם מן השמים, כמארז"ל (יומא עה:;) שנבלע ברמ"ח איברים שלא הי' בו פסולת. לבוש, שמלתך לא בלתה (דברים ח' ד'), שענני הכבוד היו מנחמין אותן (פסיקתא הובא ביל"ש ורש"י עה"ת) — וצ"ע הנולדים במדבר מאין לקחו לבושים. ואולי מתגרי או"ה. עיין יומא שם — בית, שנא' כי בסוכות הושבתי (ויקרא כג' מג'), ענני הכבוד (סוכה יא:), שהם הגינו עליהם כמו שבית מגין, ועוד יותר (רש"י יבמות עב. ד"ה איבעית, שהגיננו מחמה. בר"ה ג. וישמע הכנעני כו' שנסתלקו ענה"כ

וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל כו'). וגם למד"א סוכות ממש, אפ"ל שבכ"ז הרי אומר ע"ז הושבתי דוקא.

וכ"כ ה' כל הסדר במדבר בדרך מלמעלמ"ט, עד שלחד מד"א, גם חלקם בעולם — עיין סש"ב פל"ז — ה' מתברר בלי פסולת, שזהו מרז"ל ביומא (שם) אף דברים שתגרי או"ה מוכרים להם מן מפיגן.

ולכן לא רצו המרגלים ליכנס לארץ, שהוא השפלה למטה בענינים הגשמיים לעשות שם דירה לו ית'. ובבחי' זו כתיב רגלי' יורדות מות, כי בהיותו עוסק למטה בענינים גשמיים אפשר לו ליפול ח"ו בתאוות כו'.

ואואפ"ל דיש ב' אופנים בעבודה: יושבי אהל ובעלי עסק [נתבאר תו"א ולקו"ת ד"ה מי יתנך. ועייג"כ ד"ה ושמתי כדכד]. ישכר וזבולן. ובמדבר היו בבחי' יושבי אהל. בכניסה לארץ, ארץ כנען, סוחר, בעלי עסק. וזהו מדבר, שאינו מקום ישוב, שם אפשר בנקל יותר להיות במדרי' יחו"ע, בטול במציאות, שאינו מציאות כלל, והרי תורה — שניתנה במדבר דוקא — קדמה לעולם. אלא שכיון שירדה ונשתלשלה כו', וגם הקדימה לעולם היא בערך, אלפיים שנה, שמזה גופא ראי' שאף שקדמה בכ"ז יש לה שייכות לעולם, לכן צריך התבוננות בזה שהעולם אינו מציאות בפ"ע, וד' הוא הא' אין עוד, וההתבוננות מועיל — ביושבי אהל — להסיר ההעלם והסתר דגשמיות העולם. וזהו שמשה לא אמרו לבשכמל"ו (פסחים), שהוא יחו"ת (ז' ושער היחווה"א), כי במדבר היו יכולים להיות במדרי' יחו"ע. אבל בעלי עסק, אין ההתבוננות לבד מועלת. וכמ"ש בשיחת שמח"ת רס"ו, קמתי אני, שהבעל עסק גם כשיתבונן בביטול העולמות, ועט זיך עס בא עם ניט לייגין, מפני שעסקם בעולם ובמילא העולם מסתיר. והעצה היעוצה שבהתבוננו יחשוב, שזה שאין אצלו דער אפלייג הוא מפני התעסקותו בעולם, ולולא זה גם אצלו היתה הנחה זו (ונוסף לזה צריך ג"כ הקב"ע לתורה, כמ"ש שם). ולכן לא רצו המרגלים בסדר דבעלי עסק.

אבל טעו בזה, כי עיקר המשכת האורות א"א אלא ע"י ס"מ במח"ת. ורוב המצות תלויים בארץ דוקא — ובהקדמת הרמב"ן לס' דברים "אולי לא נהגו באותן המצות (שנזכרו רק במשנה תורה) רק בארץ אע"פ שהן חובת הגוף" — שלכן נתאוה משה כ"כ ליכנס לארץ (סוטה ד.י).

ו. וכיון שהי' אז (ביצי"מ ומ"ת) רק התחלת היותם לעם, היתה ההכנה במדבר בלבוש המחשבה והדבור, אבל לא בלבוש המעשה (שענין זה נתחדש בכניסתם לארץ, כדלקמן).

ובהקדם הביאור באופן עבודתם במדבר בלבוש המחשבה והדבור — שבלקו"ת פ' שלח מצינו בענין זה ב' לשונות: מחשבה (ולא דיבור), או מחשבה ודבור (עיי"ש ד"ה ויאמרו וד"ה שלח³³).

— ולהעיר מאוה"ת בראשית כג, ב, ומד"ה ג"פ בשנה דפ' משפטים תרע"ח, שיש בדבור ב' מדריגות³⁴:

דיבור שביצירה (דיבור שהוא בהתחלקות ו' קצוות, והוא ביצירה, דז"א (ו' קצוות) מקננא ביצירה, ע"ד משנה שביצירה, שבה ישנה התחלקות ו' קצוות דכשר פסול כו'. או כשהדבור מקבל

33) בד"ה ויאמרו (לו, ב): "שרש המרגלים הוא מבחי' עולם המחשבה .. דור המדבר שנקראו דור דעה, ועל כן לא רצו להשפיל א"ע ליכנס לארץ ישראל שהוא מבחי' עולם הדיבור .. לקיים שם התורה והמצוות כו'". ובד"ה שלח (לו, סע"ב ואילך): "המרגלים היו במדרגה גבוה מאד ולא רצו להשפיל א"ע למצות מעשיות .. ורצו להיות במדבר דוקא .. שהוא המשכת אור א"ס ב"ה לבחי' הדבור" (וראה גם "רשימות" חוברת ז' ע' 40).

34) באוה"ת שם: "בבחי' אותיות הדיבור יש ב' בחי' ומדריגות, ולמטה יוכן מענין אותיות הדיבור ואותיות הכתב .. י"ל עדמ"ש באגה"ק ד"ה ויעש דוד שם בענין פנימיות האותיות וחומר וגוף האותיות, ושעולם העשי' מקבל מחומר וגוף האותיות, משא"כ עולם היצירה .. או .. (ע"ד) שיש מעלה בתושבע"פ על תושב"כ, שבתושבע"פ האותיות מתפשטים לפי ערך ריבוי התפשטות השכל, מש"כ בתושב"כ אין שינוי בהאותיות כו', והרי נודע דמקרא בעשי' ומשנה ביצירה, א"כ י"ל עד"ז החילוק בין אותיות דעשי' לאותיות דיצירה".

ובד"ה ג"פ בשנה שם (סה"מ תרע"ח ע' קעו): "יש בדבור ב' מדרי', דהנה דבור הוא ביצירה, כנודע דמחרו"מ הן בי"ע, ויש דבור בעשי'. ומבואר במ"א דדיבור שהוא בהתחלקות ו"ק הוא ביצירה, דז"א מקננא ביצירה, ואותיות הדבור שאינם בהתחלקות ו"ק הן בעשי', דמל' מקננא באופן ואתעבדת נקודא חדא כו'. וביאור זה הוא ע"ד מקרא בעשי' ומשנה ביצירה, דמקרא הוא רק אותיות בלבד, דמלטטפת אין אנו יודעים עדיין איך שצריכין להיות התפליין, וזהו שהוא רק נקודה א' בלי התחלקות ו"ק, ומשנה שהיא כשר פסול טמא טהור כו', זהו בחי' התחלקות ו"ק, ה"ז ביצירה כו'. גם י"ל דכשהדבור מקבל מת"ת הוא ביצירה, וכשמקבל רק מנה"י ה"ז בעשי' כו' (עמ"ש בלק"ת ד"ה כי תבואו ונטעתם). וההפרש הוא ג"כ בהאותיות עצמן, דהרי באותיות יש חומר וצורה, וחומר האותיות הוא בחי' החיות דעשי', כמ"ש באגה"ק סי' ה' ד"ה ויעש דוד שם, הן בחי' כלים תחתונים דמל' שהן נשמה דעשי', ובחי' כלים האמצעים דמל' ביצירה כו'". — לקמן בפנים, בהצאיי-עגול, מעתיק רבינו בקיצור התוכן המבואר שם.

מתפארת שאז הוא ביצירה. והוא צורת האותיות, כלים האמצעים (דמלכות),

ודיבור שבעשי' (אותיות הדבור שאינם בהתחלקות ו' קצוות, וע"ד מקרא בעשי', שהוא רק אותיות, ואין יודעין הדין על ידם. או כשהמלכות (דיבור) מקבלת מנה"י, חומר האותיות. וש"נ³⁵ ללקו"ת ד"ה כי תבואו גו' ונטעתם³⁶, ולאגה"ק ד"ה ויעש דוד שם³⁷).

ועפ"ז יש לתווכ ב' הלשונות שבלקו"ת — מחשבה (ולא דיבור), או מחשבה ודיבור: מ"ש שבהיותם במדבר היו במדריגת מחשבה, למעלה ממדריגת דיבור — היינו, למעלה מדיבור שבעשי' (המדריגה התחתונה שבדיבור); ומ"ש שהיו גם במדריגת דיבור — היינו, דיבור שביצירה (המדריגה העליונה שבדיבור). —

ועדיין צ"ע ע"ד הנגלה ליישב לישנא קמא בלקו"ת — מחשבה ולא דיבור: דבשלמא ללישנא בתרא, שהיו (גם) במדריגת הדיבור, ולא רצו לירד למדריגת המעשה — אתי שפיר גם ע"ד הנגלה, שלא רצו להכנס לארץ לקיים מצוות מעשיות שרובם לא היו במדבר; אבל ללישנא קמא שהיו במדריגת מחשבה ולא רצו לירד למדריגת הדיבור (או שהיו במדריגה העליונה שבדיבור, דיבור שביצירה, ולא רצו לירד למדריגה התחתונה שבדיבור, דיבור שבעשי', כנ"ל) — צ"ע ליישב ע"ד הנגלה, דלכאורה: מהו החילוק בין מצות שבדבור (תלמוד תורה, ברכת המזון, קריאת שמע — עיין סש"ב פל"ח³⁸) במדבר או בארץ ישראל.

(35) בד"ה ג"פ בשנה הנ"ל (משא"כ באוה"ת נסמן רק לאגה"ק ד"ה ויעש דוד שם) — נעתק בהערה הקודמת.

(36) ושם (קדושים כט, ד): "הדבור מקבל מבחי' נה"י שהם הבחי' תחתונה שבמדות .. אך אחר שנבנה בחי' הדבור ע"י קבלתו מבחי' נה"י ואחוריים של המדות, עוד אח"כ מאיר בהדבור מבחי' עצמיות המדות .. תוספת האור עליון בהדבור .. ע"י מדת תפארת שלמעלה מבחי' נה"י" (ושם, ש"עשרה מאמרות .. בהם מאיר רק מבחי' נה"י להוות מאין ליש והיש נראה דבר נפרד", והתוספת אור שמבחי' התפארת הוא "שיהי' גילוי יקר תפארת גדולתו ית' כו").

(37) ושם (קז, ב ואילך): "האותיות הן בבחינת חומר וצורה .. אך העולם הזה השפל עם החיות שבתוכו קטן מהכיל ולסבול אור וחיות מבחינת צורת האותיות ופנימיותן .. כמו שמאירות ומשפיעות נשמות ומלאכים, רק ההארה וההשפעה באה ונשפע לעוה"ז מבחינת חומר וגוף האותיות וחיצוניותן כו".

(38) ושם (נא, א): "מצות התלויות בדבור ומחשבה כמו תלמוד תורה וק"ש ותפלה וברכת המזון ושאר ברכות" (ולהעיר מדייק הלשון שמצוות הנ"ל "תלויות בדבור ומחשבה")*.

(* ולהעיר, משם פ"ג (עד, ב): "מצוות .. התלויות בדיבור ומחשבה כמו ת"ת ובהמ"ז וק"ש ותפלה".

ובכל אופן לא היתה אז ההכנה בלבוש המעשה — כי, לא הי' להם שייכות לענינים הגשמיים (מעשה), כי היו במדבר, מבלי להשפיל את עצמם למטה לעסוק בענינים גשמיים, והכל הי' בדרך מלמעלה למטה.

ז. ובפרטיות יותר — שכל עניניהם ניתנו להם מלמעלה, ועד שבאופן כזה היתה אצלם כללות העבודה:

ובהקדמה — שכללות העבודה נכללת בב' סוגים: פנימי ומקיף, ובלשון הכתובים: "לחם לאכול ובגד ללבוש"³⁹, "אוהב גר לתת לו לחם ושמלה" (דברים י' יח'), ופירש הרמב"ן⁴⁰ "והם כל צרכי האדם", היינו, שכל צרכי האדם נכללים בב' הסוגים ד"לחם" ו"שמלה" (ו"בגד"), שהם פנימי (לחם) ומקיף (שמלה ובגד),

— ויש לפרש: "אוהב גר גו" — דקאי על נפש האלקית, ע"ד המבואר בפירוש הכתוב⁴¹ "הגר אשר בקרבך" דקאי על נפש האלקית (לקו"ת בחוקותי ד"ה אלה החוקים ס"ב⁴²). "לתת לו לחם ושמלה" — פנימי ומקיף, שהם האורות דתורה (לחם, פנימי) ומצות (שמלה, מקיף)⁴³, וכמ"ש ביל"ש (רמז קכג) ע"פ זה: "לחם זו תורה כו' שמלה זו טלית, זכה אדם לתורה זכה למצות כו'". וייחס זה (נתינת לחם ושמלה, אורות דתורה ומצוות) להקב"ה — כמ"ש בקרא⁴⁴ "כי ה' אלקיכם גו' לתת לו (לגר) לחם ושמלה", ובאופן ד"אוהב" דוקא ("אוהב גר לתת לו לחם ושמלה") — עיין לקו"ת שם רס"ב⁴⁵, וסש"ב פמ"ד וספ"י⁴⁶. וענין זה שייך לכל עניני

(39) ויצא כח, כ.

(40) דברים שם.

(41) תבוא כח, מג.

(42) ושם (מט, א): "ופי' הגר אשר בקרבך היא השכינה אשר ממנה בה האהבה מסותרת אשר בלב כאו"א מישראל אשר היא בכחי' גלות בתוך הגוף, ונק' בשם גר שהיא בארץ לא לו, שהוא ניצוץ אלקות המחי' את נפשו, וכמארז"ל גלו כו' שכינה עמהם".

(43) ראה תניא ספ"ה.

(44) דברים שם יז"ח.

(45) אולי הכוונה להמבואר שם בפירוש "ואכלתם לחמכם לשובע", "פי' שיהי' בחי' שובע שמחזות את פניך, וכדכתיב עוז וחדוה במקומו .. כי ישראל .. עלו במחשבה שאין שם שום הסתר פנים ורצונם לדבקה בו ליהודו ית' כו'" — שעד"ז בנדו"ד: "ואוהב גו' לתת לו לחם".

(46) בפמ"ד (סג, א): "ואהבה רבה וגדולה מזו והיא מסותרת ג"כ בכל נפש מישראל בירושה מאבותינו היא מ"ש בר"מ כברא דאשתדל בתר אבוי ואימי' דרחים לון יתיר מגרמי' ונפשי' ורוחי' כו', כי הלא אב אחד לכולנו". ובספ"י: "וכמ"ש ברעיא מהימנא פ' תצא כברא

תומ"צ. עיין סש"ב פמ"א⁴⁷. —

או — יותר בפרטיות — נכללים צרכי האדם בג' הסוגים דמזון (פנימי) לבוש בית (ב' סוגי מקיף, מקיף הקרוב ומקיף הרחוק)⁴⁸,

— ולהעיר, שגם בבקשת יעקב ("לחם לאכול ובגד ללבוש") נרמז בית, כמ"ש⁴⁹ "ושבתי בשלום אל בית אבי" —

הנה בהיותם במדבר — כל זה ניתן להם מלמעלה:

מזון — מן, "לחם מן השמים"⁵⁰, כמארז"ל (יומא עה, ב) שנבלע ברמ"ח איברים שלא הי' בו פסולת.

לבוש — כמ"ש "שמלתך לא בלתה" (דברים ח' ד'), שענני הכבוד היו מגהצין אותן (פסיקתא — הובא ביל"ש ורש"י עה"ת⁵¹), היינו, שגם בנוגע ללבושים ניתן להם מלמעלה. — וצ"ע הנולדים במדבר מאין לקחו לבושים⁵². ואולי מתגרי אומות העולם. עיין יומא שם: "דברים שתגרי אומות העולם מוכרין אותן להם".

בית — שנאמר "כי בסוכות הושבתי" (ויקרא כג' מג'), ופירשו חז"ל שקאי על ענני הכבוד (סוכה יא, ב) שניתנו מלמעלה, שהם הגינו עליהם כמו שבית מגין, ועוד יותר מההגנה דבית (ראה רש"י יבמות עב, א ד"ה איבעית⁵³ — שהגינו מחמה, שזהו כמו שבית מגין. ובר"ה ג, א: "וישמע הכנעני כו' שנסתלקו ענני הכבוד וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל כו'") — שמזה מובן שההגנה דענני הכבוד היא גם

דאשתדל וכו' (אלא, שבספ"י מדובר אודות "בני עלי", משא"כ בפמ"ד מדובר אודות האהבה המסותרת שבכל נפש מישראל בירושה. ואולי מטעם זה מקדים רבינו פמ"ד לספ"י). — ולכאורה הכוונה, שהאהבה שבישראל באה מצד האהבה דלמעלה ("אוהב גר"), כבלקו"ת שבהערה 42.

(47) ושם (נו, ב ואילך), בביאור הענין ד"לשם יחוד קב"ה ושכינותי בשם כל ישראל שנעשה ע"י כל התומ"צ, ש"אף שלהיות כוונה זו אמיתית בלבו שיהי' לבו חפץ באמת יחוד העליון הזה צריך להיות בלבו אהבה רבה .. כברא דאשתדל .. כו' כמ"ש לעיל בשם רעיא מהימנא], מ"מ יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כי .. מעט מזער חפץ לבו בזה באמת מפני אהבה הטבעית שבלב כל ישראל כו'".

(48) ראה לקו"ת ברכה צח, סע"ד ואילך. ובכ"מ.

(49) ויצא כח, כא.

(50) בשלח טז, ד.

(51) פסיקתא דר"כ ויהי בשלח. הובא — עה"פ שמלתך גו' — ביל"ש (רמז תתנ) ורש"י.

(52) להעיר, שבפסיקתא יל"ש ורש"י שם מצינו רק שהלבושים של הקטנים היו גדלים

עמהם, אבל לא נזכר מאומה ע"ד לבושים חדשים לאלה שנולדו במדבר.

(53) "ענני הכבוד שהיו מקיפין ולא היתה חמה יכולה להכנס".

ממלחמה כו', עוד יותר מההגנה דבית). וגם למאן דאמר⁵⁴ ש"בסוכות" הם "סוכות ממש" שעשו בעצמם (ולא ענני כבוד שניתנו מלמעלה) — אפ"ל שבכל זאת גם ה"בית" (סוכות) ניתן מלמעלה, שהרי אומר על זה "כי בסוכות הושבתי" (אני, הקב"ה) דוקא⁵⁵.

ויש להוסיף, שכל כך הי' כל הסדר במדבר בדרך מלמעלה למטה, עד שלחד מאן דאמר⁵⁶, גם חלקם בעולם, "מה שמשמש מעוה"ז .. כגון אכילה ושתי' כו'" (עיין ש"ב פל"ז⁵⁷) הי' מתברר בלי פסולת, שזהו מרז"ל ביומא (שם) "אף דברים שתגרי אומות העולם מוכרים להם (שזהו חלקם של בני"י בעולם) מן מפגיגן" (שגם בזה הי' הברור בלי פסולת, כמו בלחם מן השמים).

ח. וכיון שבהיותם במדבר לא היתה להם שייכות לענינים גשמיים, וכל הענינים היו בדרך מלמעלה למטה — לכן לא רצו המרגלים ליכנס לארץ, לפי שהכניסה לארץ הוא השפלה למטה בענינים הגשמיים כדי לעשות שם דירה לו ית'⁵⁸. ובבחי' זו (שמשפיל את עצמו למטה לעסוק בענינים הגשמיים) כתיב⁵⁹ "רגלי' יורדות מות", כי בהיותו עוסק למטה בענינים גשמיים אפשר לו ליפול ח"ו בתאוות כו', ומשום זה לא רצו המרגלים בירידה והשפלה זו.

ואולי אפשר לומר בביאור טענת המרגלים — ובהקדמה, די'ש ב' אופנים בעבודה: יושבי אהל ובעלי עסק [נתבאר בתו"א ובלקו"ת ד"ה מי יתנך⁶⁰. ועיין ג"כ ד"ה ושמתי כדכד⁶¹], ישכר וזבולון.

(54) בסוכה שם.

(55) ראה גם "רשימות" חוברת ג' ע' 38.

(56) ר"א בן פרטא (והוא מרז"ל ביומא המובא לקמן בפנים).

(57) ושם (מח, א): "כל פרט מהם (מכללות ישראל שהם ששים רבוא נשמות פרטיות) הוא כולל ושייך לו החיות של חלק אחד מששים רבוא מכללות העולם התלוי בנפשו החיונית להעלותו לה' בעלייתה, דהיינו במה שמשמש מעוה"ז לצורך גופו ונפשו החיונית לעבודת ה', כגון אכילה ושתי' ודומיהם ודירה וכל כלי תשמישיו".

(58) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא פל"ו.

(59) משלי ה, ה. וראה לקו"ת שלח מא, א.

(60) בתו"א (תרומה פ, ב ואילך), ש"כאח לי יונק שדי אמי" נאמר ב"בעלי תורה" שנמצאים ב"ד' אמות של הלכה" "לעסוק בתורה תמיד", ו"אמצאך בחוץ קאי על בעלי עסקים, אע"פ שא"א להם לעסוק בתורה תמיד שיהיו בבחי' יונק שדי אמי ע"י ד' אמות של הלכה, מ"מ, עליהם נאמר דמ"מ אמצאך בחוץ ג"כ .. שגם הבעלי עסקים ימצאוהו בחוץ כיון שע"י עסקיהם מתעלים הנצוצות .. (ו)אדרבה .. הבעל עסק .. מעורר וממשיך ממקום גבוה מאד .. ע"י אתכפיא ובטול היש לאין .. וזהו ענין זבולון קודם לישכר" (נוסף לכך שגם אצל בעלי עסקים ישנו הענין ד"כאח לי גו", ע"י קביעת עתים לתורה).

וב' האופנים שבעבודה הם ב' המצבים דבנ"י במדבר ובכניסתם לארץ — שבמדבר היו בנ"י בבחי' יושבי אהל, ובכניסה לארץ — שנקראת ארץ כנען, ש"כנען" פירושו סוחר⁶² — היו בבחי' בעלי עסק. וזהו השייכות דבחי' יושבי אוהל למדבר, שאינו מקום ישוב — ששם אפשר בנקל יותר להיות במדריגת יחודא עלאה, בטול במציאות, שאינו מציאות כלל, ומדריגה זו שייכת ליושבי אוהל שכל עסקם בלימוד התורה, שהרי תורה — שניתנה במדבר דוקא⁶³ — קדמה לעולם⁶⁴, ולכן, נקל יותר ליושבי אוהל להיות במדריגת יחודא עלאה, ביטול במציאות שאינו מציאות כלל (ע"ד שהתורה קדמה לעולם).

— אלא שכיון שגם התורה ירדה ונשתלשלה כו', ולא עוד אלא גם הקדימה לעולם (קודם שירדה ונשתלשלה למטה) היא בערך, שהרי רק "אלפיים שנה קדמה תורה לעולם"⁶⁴, שמזה גופא ראי' שאף ש"קדמה לעולם" בכל זאת יש לה שייכות לעולם⁶⁵ — לכן, גם יושב אוהל שכל עסקו בתורה צריך התבוננות בזה שהעולם אינו מציאות

ובלקו"ת (שה"ש מד, ד): "צדיקים נק' אחים, כאח לי .. שכל עבודתם מלמעלה למטה להמשיך כו' .. המדרגה השנית הוא בחי' בע"ת, וע"ז נאמר אמצאך בחוץ .. כי הנה בע"ת אינו על עבירות דוקא, כ"א גם על מי שהוא נפרד ואינו בבחי' התלהבות כו', כי הנה בעלי עסקים שאינם תמיד לה' רק קובע עתים לתורה כו' הנה כשחוזר מעסקו במילי דעלמא ללמוד נק' תשובה, דהיינו ששב ממה שעסק בתחלה כו', ועי"ז נעשה גודל ההתפעלות ביתר שאת מאם לא הי' עוסק בתחלה במילי דעלמא", וממשיך לבאר מעלת העבודה דבעלי עסקים בענין האתכפיא כו'.

61) ושם (לקו"ת ראה כה, ד. כז, ד), שיש ב' בחינות בצדיקים (ש"עליהם נאמר צדיקים לעולם יירשו ארץ, תרין צדיקים"), צדיק עליון, שממשיך השפע מלמעלה למטה, וצדיק תחתון, שמעלה מלמטה למעלה (ושם כו, רע"א: "ועמ"ש בפ' תרומה בכיאר ע"פ מי יתכן כאח ליו"). — ולכאורה כוונת רבינו שזהו גם החילוק שבין יושבי אוהל, שעיקר עבודתם בלימוד התורה באופן של המשכה מלמעלה למטה (צדיק עליון), לבעלי עסק, שעיקר עבודתם בכיורו העולם באופן של העלאה מלמטה למעלה (צדיק תחתון).

62) ראה תו"א ר"פ וישב: "להבין ענין כנען בקדושה, הנה כנען פירושו סוחר, כמ"ש (ישעי' כג, ח) כנעני נכבדי ארץ, וכתוב (הושע יב, ח) כנען בידו מאזני מרמה, היינו עד"מ כמו הסוחר שיפזר ממון .. כדי להרויח ולהשתכר .. כך .. כנ"י נמשלה בגלות לסוחר .. שע"י התלבשות השכינה בבחי' גלות .. מתבררים כל ניצוצות הקדושה", וממשיך לבאר דוגמתו בנוגע ליירידת הנשמה בגוף, שע"י נעשה עליו יותר כו'. — ודוגמתו בנדו"ד, בנוגע ליירידה לעיני העולם (בהכניסה לארץ), שע"י ניתוסף יותר בכיורו ניצוצות הקדושה שבעולם.

63) להעיר במדבר"ר פ"ט, כו': "לכך ניתנה במדבר .. כשם שמדבר לא נזרע ולא נעבד כך המקבל עול תורה פורקין ממנו עול דרך ארץ".

64) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד וש"נ. זח"ב מט, א (הערת רבינו בסה"מ תש"ח ע' 272).

65) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ד ע' מח.

בפני עצמו, ו"ד' הוא האלקים גו' אין עוד"66, וההתבוננות מועיל — ביושבי אהל — להסיר ההעלם והסתר דגשמיות העולם.

וזהו שמשא לא אמרו ל"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (פסחים נו, א), שהוא יחודא תתאה (זח"א יח, ב. ושער היחוד והאמונה67) — כי במדבר היו יכולים להיות במדריגת יחודא עלאה. אבל בעלי עסק — אין ההתבוננות לבד מועלת. וכמ"ש בשיחת שמח"ת תרס"ו68, בביאור הפסוק69 "קמתי אני לפתוח לדודי", שהבעל עסק גם כשיתבונן בביטול העולמות, ועט זיך עס בא עם ניט לייגין, מפני שעסקם בעולם ובמילא העולם מסתיר. והעצה היעוצה — שבהתבוננו יחשוב, שזה שאין אצלו דער אפלייג הוא מפני התעסקותו בעולם, ולולא זה גם אצלו היתה הנחה זו, כיון שהאמת הוא בודאי כן (ונוסף לזה צריך ג"כ הקביעת עתים לתורה, כמ"ש שם70).

ולכן לא רצו המרגלים בסדר העבודה דבעלי עסק, כי אם בסדר העבודה דיושבי אוהל, יחודא עלאה כו'.

ט. אבל באמת טעו המרגלים בזה — כי71:

עיקר המשכת האורות אי אפשר אלא ע"י מעשה דוקא, משום דסוף מעשה עלה במחשבה תחלה72.

ולכן הוצרכה להיות הכניסה לארץ כדי לקיים מצוות מעשיות, כי רוב המצוות תלוים בארץ דוקא,

— וגדולה מזה מצינו בהקדמת הרמב"ן לספר דברים גם בנוגע לשאר המצוות: "אולי לא נהגו באותן המצוות (שנזכרו רק במשנה תורה) רק בארץ אע"פ שהן חובת הגוף" —

(66) ואתחנן ד, לט.

(67) בתחלתו — לפני פ"א. ובארוכה — רפ"ז.

(68) נדפסה בסה"ש תורת שלום ע' 59 ואילך. ובכמה שינויים (ותוספת ביאור מאדמו"ר

מהור"י"צ) — בהוספות להמשך תרס"ו ע' תקנא ואילך.

(69) שה"ש ה, ה.

(70) סה"ש הנ"ל ע' 68. המשך הנ"ל ע' תקעג.

(71) ראה גם "רשימות" שבהערה 33.

(72) ראה לקו"ת שלח לח, ב: "אי אפשר לגרום המשכה זו (ד"האורות העליונים) אם לא

ע"י מעשה דוקא. . והטעם הוא משום דסוף מעשה עלה במחשבה תחלה, וכמאמר נעוץ תחלתן בסופן וכו', שכל דבר שהוא גבוה ומרומם יותר בעצם יתלבש דוקא בדבר היותר נמוך וכו'".

שלכן נתאוה משה כל כך ליכנס לארץ, כמארז"ל (סוטה יד, א) "מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י, וכי לאכול מפרי' הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי".